

वाळू/रेती निर्गती सुधारित धोरण
वाळू उत्खननासाठी सक्षान पंप
वापरास मान्यता देणे.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: गौखनि - १०/०६१६/प्र.क्र.३९०/ख
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-३२
दिनांक : ०२ जुलै, २०१६

वाचा :

(१) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, क्रमांक : गौखनि १०/०५१२/प्र.क्र.३००/ख,
दिनांक : १२ मार्च, २०१३

(२) केंद्र शासनाच्या पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल मंत्रालयाची अधिसूचना
क्रमांक : का. आ. १४१ (अ), दिनांक १५/०१/२०१६.

प्रस्तावना :

संदर्भाधीन क्रमांक १ येथील दिनांक १२ मार्च, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये शासनाने वाळू/रेती निर्गतीविषयी सुधारित धोरण विहित केले असून, त्यामधील परिच्छेद A ११ मध्ये वाळू/रेतीच्या उत्खननासाठी अपवादात्मक परिस्थितीत सक्षान पंपाचा वापर करणे आवश्यक असल्यास त्यासाठी शासनाची परवानगी घेण्याची तरतुद आहे. संदर्भाधीन क्रमांक २ वरील केन्द्र शासनाच्या पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल मंत्रालयाच्या दिनांक १५.०१.२०१६ च्या अधिसूचनेन्वये प्रत्येक जिल्हास्तरीय तज्ज मुल्यांकन समिती (District Level Expert Appraisal Committee) व जिल्हास्तरीय पर्यावरण आघात निर्धारण प्राधिकरण (District Level Environment Impact Assessment Authority) गठीत करण्यात आल्या आहेत. त्यानुसार राज्य शासनाच्या पर्यावरण विभागाने उक्त जिल्हास्तरीय समित्यांची स्थापना करण्याबाबत सर्व विभागीय आयुक्त व सर्व जिल्हाधिकारी यांना सूचना दिलेल्या आहेत.

उपरोक्त वस्तुस्थिती विचारात घेता, संदर्भाधीन क्रमांक १ वरील शासन निर्णय दिनांक १२.०३.२०१३ मधील परिच्छेद A ११ मध्ये सुधारणा करून, वाळू उत्खननासाठी अपवादात्मक परिस्थितीत सक्षान पंप वापरणे अपरिहार्य असल्यास त्यासाठी परवानगी देण्याबाबतचे शासनाचे अधिकार उक्त समित्यांची शिफारस घेऊनच निर्णय घेण्याच्या अटीवर संबंधित विभागीय आयुक्त यांना प्रत्यायोजित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

प्रस्तावनेतील विवेचनाच्या पार्श्वभूमीवर, याकामी विचाराअंती संदर्भाधीन क्रमांक १ वरील शासन निर्णय दिनांक १२.०३.२०१३ मधील परिच्छेद A ११ पुढीलप्रमाणे सुधारित करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे :-

“A ११. वाळू / रेती उत्खननासाठी वापरावयाची साधने :-

नदीपात्रात निश्चित केलेल्या वाळूगटातून वाळूच्या उत्खननासाठी सक्षान पंपाचा वापर सर्वसाधारणपणे अनुज्ञेय नाही. तथापि, अपवादात्मक परिस्थितीत सार्वजनिक हितार्थ (उदा. पूरसदृश्य परिस्थिती निर्माण होऊन गावांना पुराचा धोका निर्माण होऊ नये किंवा वाळूमुळे नदीचे नैसर्गिक पात्र बदलून शेतीचे नुकसान व गावाला धोका होवू नये म्हणून) पाण्याखालील वाळू/रेती गटातील वाळू/रेती उत्खननासाठी, संदर्भाधीन क्रमांक २ वरील केंद्र शासनाच्या पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल मंत्रालयाच्या क्रमांक: का.आ. १४१/(अ), दिनांक १५/०१/२०१६ च्या अधिसूचनेन्युये जिल्हास्तरावर गठीत करण्यात आलेल्या जिल्हास्तरीय तज्ज्ञ मुल्यांकन समिती (District Level Expert Appraisal Committee) व जिल्हास्तरीय पर्यावरण आघात निर्धारण प्राधिकरण (District Level Environment Impact Assessment Authority) यांच्या शिफारशी प्राप्त करून विभागीय आयुक्तांच्या पूर्वमान्यतेने, सक्षान पंपाचा वापर करता येऊ शकेल.”

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०७०११३२८२९१८१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मा.आ.गुडे)
शासनाचे उप सचिव

प्रत,

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा.मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

- ३) मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) सर्व विभागीय आयुक्त.
- ५) सर्व जिल्हाधिकारी.
- ६) सर्व उपविभागीय अधिकारी.
- ७) सर्व तहसिलदार.
- ८) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.
- ९) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १०) प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर.
- ११) महालेखापाल-१, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), मुंबई.
- १२) महालेखापाल-२, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), नागपूर.
- १३) पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- १४) सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- १५) सर्व कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- १६) निवडनस्ती "ख" कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.